

Gemeente Olst-Wijhe
T.a.v. de heer W. Mulder, Teamleider Projectmanagement & Advies
Raadhuisplein 1
8131 BN Wijhe

Datum: 28-1-2020
Kenmerknummer: A 87570
Telefoon: 06-20 52 37 97
Onderwerp: Gezondheidskundigadvies GGD over onderwijslocatie

Geachte heer Mulder,

Gemeente en schoolbesturen in Olst-Wijhe willen toe naar de vorming van één onderwijscluster in Olst. Na onder meer advies van de GGD (A 87225 JdW) over geurhinder is de locatie 'over de wetering' afgevalen en 'Averbergen' in beeld gekomen. Na adviezen van omgevingsdienst en veiligheidsregio (nov 2019) heeft het bestuur nu gevraagd om een advies van de GGD: is er in de gegeven situatie sprake van negatieve dan wel positieve effecten op de gezondheid van de kinderen? U stelde de GGD daarnaast mondeling vragen over bewegend leren en groen en leerprestaties.

Dit advies is tot stand gekomen op basis van input van diverse disciplines binnen de GGD. Ruimtelijke adviezen baseert GGD IJsselland op de Bouwstenen voor een Gezonde Leefomgeving (bijlage 1).

In dit advies gaan we uit van gezondheidskundige advieswaarden. Het is goed om te beseffen dat gezondheidskundige advieswaarden, niet hetzelfde zijn als wettelijke (milieu)normen.

1. Bouwsteen Wonen en Werken

De milieukwaliteit op locatie Averbergen is over het algemeen goed: de luchtkwaliteit voldoet, in afwezigheid van lokale bronnen, ruimschoots aan de advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie en ook van geurbelasting is geen sprake. Aandacht vragen wij voor de thema's geluid, hitte en groen.

Geluid:

De beoogde bouwlocatie ligt op 60 meter van het spoor Zwolle – Deventer. De plek waar het gebouw in de huidige tekening gesitueerd is, heeft een geluidbelasting van Lden 53 dB en voldoet daarmee precies aan de voorkeursgrenswaarde. Het relatief kortdurende piekgeluid van een passerende trein komt in dit gemiddelde (Lden) slechts beperkt tot uitdrukking. Voor gezondheid en leerprestaties zijn deze piekgeluid echter juist van belang. Langdurige blootstelling aan

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijselland.nl
I www.ggdijselland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

verkeersgeluid heeft een negatief effect heeft op de leerprestaties van kinderen¹. Het gaat dan vooral om begrijpend lezen, aandacht, langetermijngeheugen en probleemoplossend vermogen. GGD adviseert:

- Om het schoolgebouw, in het bijzonder de leslokalen, zo ver mogelijk van het spoor te situeren.
- Pas in het nieuwe gebouw extra geluidisolatie toe, zodat er zo min mogelijk overlast van het spoor wordt ervaren. Denk er aan dat dit niet ten koste gaat van ventilatie.

Hittestress:

Door de veranderingen in het klimaat krijgt Nederland meer en meer te maken met periodes met langdurige hitte. Dit kan leiden tot hittestress bij de leerlingen en het personeel: vermoeidheid, misselijkheid, hoofdpijn en concentratiegebrek.

GGD adviseert:

- Zomernachtventilatie in het gebouw
- Zonwering aan de buitenzijde van de school. Bij voorkeur geen screens maar uitvalsschermen. schaduwgroen rond de school en het schoolplein (Bekijk ook de [Factsheet Groen in de stad: Klimaat en Temperatuur](#))

Groen:

Groen en water in de woon- en leefomgeving kan stress verminderen, zorgen voor ontspanning, recreatie, ontmoeten, bewegend leren en sporten. Ook brengt het bijvoorbeeld verkoeling op warmere dagen.

GGD adviseert:

- Vermijd het toepassen van groen dat allergische reacties kan geven. Green Cities geeft hier een [overzicht](#) van.
- Om de verspreiding van eikenprocessierups te proberen te voorkomen: plant eikenbomen niet naast elkaar (in een laan). Plant bij voorkeur geen eiken rondom het complex. Verschillend groen zorgt voor biodiversiteit.

¹ GGD-richtlijn medische milieukunde: omgevingsgeluid en gezondheid, RIVM Rapport 2019-0177, blz. 45-46

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijsse.nl
I www.ggdijsse.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

Groen, leerprestaties en bewegend leren

In² grote Amerikaanse en Europese studies is nagegaan in hoeverre blootstelling aan groen doorwerkt in de schoolprestaties. De resultaten blijken nogal wisselvallig, maar grosso modo is men het er wel over eens dat groen bijdraagt aan welbevinden en gezondheid. In "[Geef kinderen de natuur \(terug\)](#)" worden een aantal positieve punten van een groene omgeving benoemd voor kinderen (0-14 jaar):

- Groen rond de school ondersteunt de cognitieve ontwikkeling van kinderen. Hun werkgeheugen kan er in één jaar tijd tot wel 6% meer van vooruit gaan.
- Vergroening van schoolpleinen heeft een gunstig effect op de aandacht. Op scholen met een groen schoolplein kunnen kinderen zich na de pauze beter concentreren.
- Door bewegen en leren af te wisselen of zelfs te combineren kun je je beter concentreren. Beweging toepassen in de klas maakt school leuker voor leerlingen en voor docenten
- Bewegen heeft bij kinderen ook een positief effect op zelfvertrouwen, zelfbeeld en sociaal gedrag.
- Het Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN) heeft onderzoeksverslagen en resultaten over het (gezondheids)effect van gezonde schoolpleinen en natuur verzameld.
- Uit ander onderzoek blijkt dat op gezonde schoolpleinen (= beweegvriendelijk en/ of groen) wordt minder gepest dan op gewone schoolpleinen.

GGD adviseert:

- GGD IJsselland adviseert daarom om sport en leren meer met elkaar te verbinden via 'bewegend leren'. Uit onderzoek blijkt namelijk dat sport en beweging een positieve invloed hebben op gezondheid én leerprestaties van kinderen. Bekijk deze praktijkvoorbeelden.
- Voor het dagelijks gebruik van groen (spelen, luieren en sporten) zijn openbare groengebieden binnen een afstand van 300 meter van de school van belang met een minimale afmeting van 1 hectare. Alhoewel in de Groenkaart van Nederland te zien is dat de Averbbergen voldoende groen heeft in nabije omgeving, is het advies ook het schoolplein te vergroenen. Tip: vanuit de Provincie Overijssel zijn er de komende jaren subsidies (max. € 10.000) beschikbaar om een groen schoolplein te realiseren.

² Geef kinderen de natuur (terug) White paper Natuur en gezondheid, Prof. Dr. Agnes van den Berg e.a., Rijksuniversiteit Groningen

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijselland.nl
I www.ggdijselland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

2. *Bouwsteen Gebouwen*

Mensen zijn veel in gebouwen en circa 80% - 90% van de tijd onder een dak. Daarom is het voor iedereen belangrijk dat het binnenklimaat prettig en gezond is. Door zorg te dragen voor een prettige temperatuur en luchtvochtigheid, voldoende rust in het gebouw en een goede binnen luchtkwaliteit, kunnen gezondheidsklachten die samenhangen met het gebouw worden voorkomen. Het gaat om klachten als vermoeidheid, hoofdpijn, sufheid en slaperigheid. Ook irritatie van ogen, neus en keel treedt op.

GGD adviseert:

- Hou rekening met gezonde ventilatie (25 m³ per kind) en (nacht)koeling in het gebouw. De eisen aan ventilatie in het bouwbesluit garanderen geen gezond binnenklimaat. Een gezonde leer- en werkomgeving vraagt meer.
- De GGD IJsselland denkt graag mee in het ontwerp van het gebouw.

3. *Bouwsteen Meedoen*

Het meedoen lijkt in de ambitie van de gemeente een prominente plek te krijgen. De gemeente stelt het kind centraal en men wil kansen voor voor intensieve samenwerking tussen verschillende sectoren benutten en versterken. De GGD vindt dit belangrijk omdat de samenhang tussen participatie en gezondheid is aangetoond bij verschillende gezondheidsonderzoeken. Of er ook ruimte is gemaakt voor kinderen en medewerkers met gezondheidsproblemen is niet duidelijk.

GGD adviseert:

- Ieder(in) om advies te vragen. Deze koepelorganisatie van mensen met een lichamelijke handicap, verstandelijke beperking of chronische ziekte kan meedenken over de toegankelijkheid van het gebouw.

4. *Bouwsteen Mobiliteit*

Lopen of fietsen in plaats van met auto of OV is gezonder en beter voor de omgeving. Dit moet centraal uitgangspunt zijn in beleid en ontwerp. Veilig fietsen is met het drukke autoverkeer een aandachtspunt. De fietspaden/wandelpaden onder het spoor door en vanaf de Boskamp bevordert het veilig gebruik van de fiets en het lopen en daarmee een gezonde manier van bewegen. Vanuit de collega's van het consultatiebureau op deze locatie worden zorgen geuit over de breedte van de weg in combinatie met de fietsende kinderen en de auto's. Ook achten zij de grootte van de fietsenstalling in het ontwerp aan de krappe kant. Of de parkeerplaats groot genoeg is, hangt af van wie er allemaal gebruik gaan maken van het gebouw. Naar verluid, zijn er veel partijen die mogelijk belangstelling hebben. Naast ouders die kinderen brengen en halen met de auto, zijn er parkeerplekken nodig voor personeel en bezoekers. Maar het is natuurlijk wel zo dat minder parkeerruimte ook zorgt voor minder auto's.

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijselland.nl
I www.ggdijselland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

De gemeente kan ook bij de mobiliteit het kind centraal stellen. Is de auto in de buurt van het kindcentrum “te gast”? Krijgen lopen en fietsen juist de ruimte? Dit hangt uiteraard samen met welke organisaties gebruik gaan maken van het gebouw.

GGD adviseert:

- Het wandelen en fietsen van naar het kindcentrum te stimuleren
- Te zorgen voor een veilige omgeving voor de kinderen
- Het autogebruik te ontmoedigen of auto's niet direct in de buurt van gebouw laten parkeren

5. *Bouwsteen Leefstijl*

Een gezonde leefstijl zorgt ervoor dat je als persoon goed in je vel komt te zitten, zowel geestelijk als lichamelijk, en kan zelfs (chronische) ziektes helpen voorkomen. Kinderen zouden natuurlijk moeten opgroeien in een rookvrije omgeving. Zorg daarom dat dit kindcentrum en haar omgeving rookvrij zal zijn.

De direct betrokken collega's stellen de vraag of het schoolplein groot genoeg is voor voldoende beweging voor kinderen. In de modelverordening van de VNG staan regels voor de ruimte op schoolpleinen: De omvang van het plein is gebaseerd op het aantal leerlingen (3 m² per kind) met een maximum van 600 m² voor een school van meer dan 200 leerlingen. De collega's geven echter ook aan dat er meer beweegmogelijkheden in de buurt zijn. De sporthal de Hooiberg ligt immers op loopafstand (via het wandelpad) van de school.

GGD adviseert:

- Om het schoolplein *na schooltijd* toegankelijk te maken voor leerlingen om nog meer mogelijkheden te bieden tot beweging en het draagt bij aan de pijler 'meedoen'.
- Hanteer de norm voor de grootte van het schoolplein.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Met vriendelijke groet,

Paul Wensveen

Adviseur Milieu en gezondheid GGD IJsselland

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijsseiland.nl
I www.ggdijsseiland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle

Bijlage 1 Bouwstenen voor een gezonde leefomgeving

<h3>Mobiliteit</h3> <p>Onze leefomgeving is zo ingericht dat bewegen aantrekkelijk is en gebruik van actief vervoer en openbaar vervoer wordt gestimuleerd.</p> <p>Wat vinden we belangrijk?</p> <ul style="list-style-type: none">Actief (lopen, fietsen, e.d.) en veilig vervoer is de standaardVoorzieningen zijn goed bereikbaar <p>Aandacht voor: zelfredzaamheid, eigen regie, ontmoeten, lucht, geluid</p> 	<h3>Meedoen</h3> <p>Onze leefomgeving stimuleert tot het hebben van contacten met andere mensen. Een omgeving waarin iedereen zich veilig voelt om mee te doen.</p> <p>Wat vinden we belangrijk?</p> <ul style="list-style-type: none">Ook minder zelfredzamen hebben mogelijkheden voor sociale contactenEr zijn voldoende toegankelijke en uitnodigende plekken om elkaar te ontmoetenIn de omgeving zijn economische dragers voor voldoende werkgelegenheid 	
<h3>Bouwstenen gezonde leefomgeving</h3> <p>Gespreksinstrument</p>	<h3>Wonen en werken</h3> <p>Onze woonomgeving is klimaatadaptief ingericht en functies zijn op een gezonde manier gemengd. Er is aandacht voor zowel de gezondheidsbescherming als de gezondheidsbevordering.</p> <p>Wat vinden we belangrijk?</p> <ul style="list-style-type: none">Voor iedereen zijn er dichtbij en toegankelijk - aantrekkelijke plekken.Wonen en druk verkeer zijn gescheidenFuncties (wonen, werken, voorzieningen) zijn goed gemengd, overlastgevende bedrijven staan op afstand <p>Thema's zoals: voldoende groen, veehouderij, geluid, lucht, hitte, wateroverlast, buitenspelen</p> 	
<h3>Leefstijl</h3> <p>Onze leefomgeving nodigt mensen uit tot gezond gedrag.</p> <p>Wat vinden we belangrijk?</p> <ul style="list-style-type: none">Kinderen groeien op in een rookvrije omgevingDe leefomgeving draagt bij aan een gezond gewicht <p>Levert een bijdrage aan: bewegen, gezond gewicht, rookvrij, verantwoord alcohol gebruik, mentaal welbevinden</p> 	<h3>Gebouwen</h3> <p>In woningen, scholen en andere gebouwen is het binnenklimaat gezond waardoor gebruikers er prettig verblijven, leren en werken.</p> <p>Wat vinden we belangrijk?</p> <ul style="list-style-type: none">Binnenklimaat is prettig en gezondMinimaal één zijde (gevel) van een woning is aangenaamEr zijn voldoende geschikte levensloopbestendige en klimaatadaptieve woningen <p>Koppelkansen: Verduurzamingsopgave, energietransitie klimaatbestendig, levensloopbestendig</p> 	

Bezoekadressen

Zeven Alleetjes 1, 8011 CV Zwolle
Schurenstraat 8, 7413 RA Deventer
Consultatiebureaus: zie onze website

Contactgegevens

T 038 - 428 14 28
E info@ggdijsseiland.nl
I www.ggdijsseiland.nl

Centraal postadres

Postbus 1453, 8001 BL Zwolle